Graf 5

Predikované hodnoty skóre z testů u žáků s nízkým a vysokým SES v závislosti na jejich sebejistotě ve čtení, PIRLS 2016

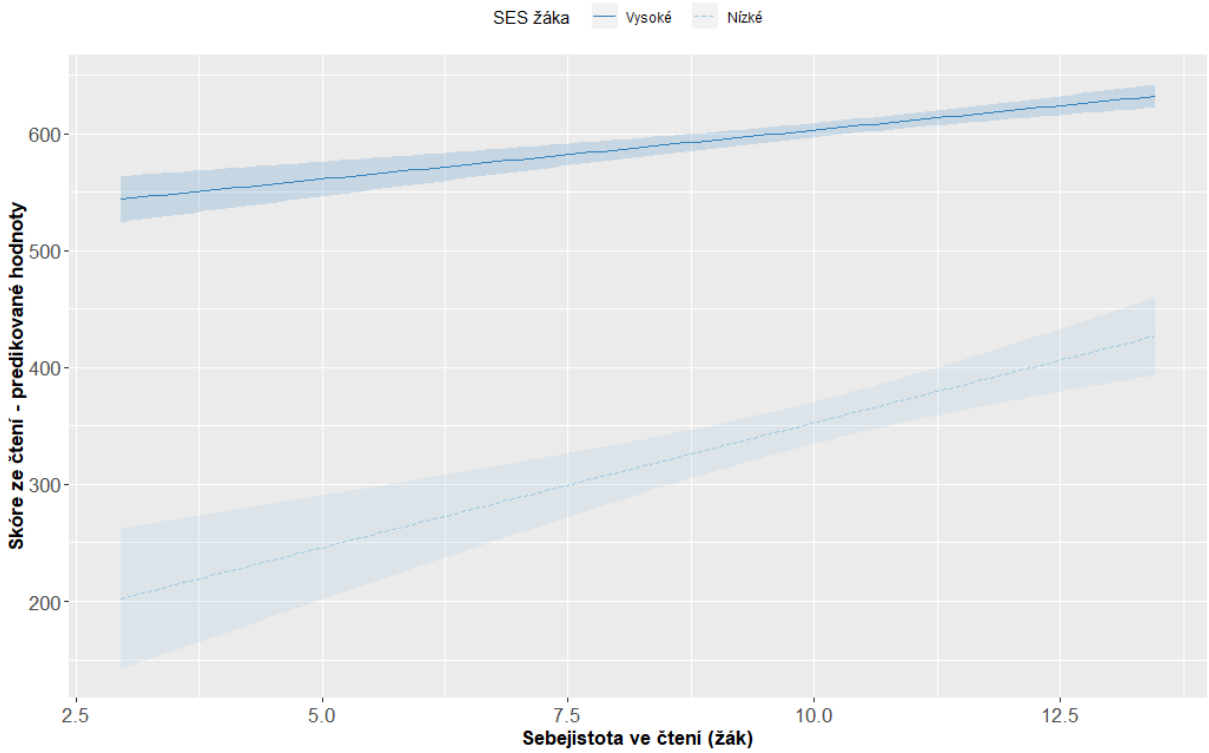

Poznámka: Graf vytvořen v programovacím jazyku R pomocí balíčku „jtools" z regresního modelu pomocí balíčku „lme4". Vysoký a nízký SES je počítán pro minimální a maximální hodnotu. Nestandardizované hodnoty v grafu.

Hned na druhém místě je individuální socioekonomický status žáka. Konkrétně se jedná o tradiční faktory, jako je vzdělání rodičů, kolik knih rodina doma vlastní či jakou profesi zastávají rodiče žáka, které jsou agregované do jednoho indexu šetření PIRLS. Pokud žák disponuje vysokým SES, bude dosahovat vyššího skóre než jiný žák disponující nižším SES.

Problematika efektu individuálního SES a SES školy na skóre žáka je zobrazena i pomocí grafu č. 6 marginálního efektu a grafu č. 7 predikovaných hodnot interakčního efektu. Jak je znatelné na základě prvního grafu marginálního efektu individuálního SES, s růstem průměrného SES školy efekt individuálního SES žáka klesá. Jinými slovy, žák ze slabší rodiny chodící do školy s příznivější skladbou studentů (vyšší průměrné SES) může dosáhnout podobných výsledků jako jeho spolužáci s vyšším individuálním SES. To ilustruje druhý graf znázorňující právě predikované hodnoty z testu. Dosažené predikované skóre u žáků s nízkým individuálním SES se blíží těm, kteří mají vysoký individuální SES, pokud tito žáci chodí do školy s vysokým průměrným SES. Při kontrole SES v modelech nehraje roli, zda se jedná o městskou či venkovskou školu, či zda je testovaná třída velká nebo malá. Cesta nerozdělování tříd dle dovedností (a v konečném důsledku dle SES) proto může být dílčím řešením velmi nepříznivého efektu nízkého SES žáků (i navzdory strukturálním problémům mezi regiony) v rámci českého vzdělávacího systému. Uvedený vztah se objevuje jako stěžejní napříč studiemi a zjištěními ČŠI zabývajícími se stavem českého vzdělávacího systému.